

nóanyagot nyomtak a nyílásokba. Csak magából az egyik föld alatti erődből 300 foglyot ejtettünk, akik kábultak voltak a robbanástól, és pánikba estek lángszóróinktól. [...]

Larry Lesueur haditudósító

1944. június 25.

Szinte mindig első szava a németnek, ha arcvonalunk brit vagy kanadai főhadiszállására behozzák: „Kérem, ne lőjenek agyon!” Ezrek és ezrek lepődnek meg, amikor látják, hogy legcsekélyebb szándékunkban sem áll megölni őket. A minap az előretörő csapatok terepét az ellenség aknázással lőtte, és innen hoztak be egy csoport foglyot, akik a fogolytáborba szállításra várakoztak. Ásókat adtunk nekik, megmondva, hogy saját védelmükre ássanak lövésztechnőket. Többen közülük ott mindjárt idegösszeomlást kaptak. Azt gondolták, hogy a sírjukat ásatjuk meg velük.

Frank Gillard haditudósító

Forrás: Nyugat-Európa és az Egyesült Államok 1939–1945. Új- és legújabbkori egyetemes történeti szöveggyűjtemény 2/2. kötet. Szerk.: Almási János–Girus Károly–Kis Aladár. Budapest, 1976. 196–198.

1. A három haditudósítás szerzői különböző nézőpontokból mutatják a hadműveletet. Melyik haditudósító milyen helyszínen tartózkodott?
2. A tudósítások alapján mutasd be, milyen harci tevékenységeket folytattak a katonák a normandiai partraszállás során!
3. Következtess a tudósításokból a német védelem sajátosságaira!
4. Keress bizonyítékokat a tudósításokban a szövetségesek elsöprő anyagi-technikai fölényére!
5. Hogyan viselkedtek a német katonák fogságba esésük után? Következtess ebből arra, hogyan bántak a németek az általuk elfogott katonákkal!

12. CHURCHILL ÉS SZTÁLIN LEVÉLVÁLTÁSA A VARSÓI FELKELÉSRŐL (1944. AUGUSZTUS)

CHURCHILL ÚR SÜRGŐS, TITKOS ÉS SZEMÉLYES ÜZENETE SZTÁLIN MARSALLNAK

A földalatti lengyel hadsereg sürgős kérésére az időjárástól függően mintegy hatvan tonna felszerelést és hadianyagot dobunk le Varsó délnyugati negyedében, ahol – mint közlik – németek ellen fellázadt lengyelek elkeseredett harcot folytatnak. Ugyancsak közlik, hogy orosz segítséget kérnek, ami igen közelinek látszik. Másfél német hadosztály támadja őket. Ez esetleg segítheti az Önök hadműveleteit.

1944. augusztus 4.

BIZALMAS ÉS SZEMÉLYES ÜZENET J. V. SZTÁLIN MINISZTERELNÖKTŐL
W. CHURCHILL MINISZTERELNÖK ÚRNAK

Varsóról szóló üzenetét megkaptam.

Úgy gondolom, hogy a lengyelektől kapott értesülése erősen túlzott és nem megbízható. Erre a következtetésre kell jutnunk, ha figyelembe vesszük, hogy az emigráns lengyelek már-már Vilna bevételét is a Honi Hadsereg bizonyos alakulatainak tulajdonították, sőt a rádióban is ezt jelentették. Ez természetesen egyáltalán nem felel meg a valóságnak. A lengyel Honi Hadsereg néhány, helytelenül hadosztálynak nevezett osztagból áll. Nem rendelkezik sem tűzérőséggel, sem repülőgépekkel, sem harckocsikkal. Nem tudom elképzelni, hogyan vehetnék be ilyen osztagok Varsót, amelyet a németek négy páncélos hadosztállyal – köztük a „Hermann Göring” hadosztállyal – védelmeznek.

1944. augusztus 5.

CHURCHILL ÚR SZEMÉLYES ÉS SZIGORÚAN TITKOS ÜZENETE SZTÁLIN MARSALLNAK

Olvastam azoknak a varsói lengyeleknek szomorú táviratát, akik tíz nap óta még mindig harcolnak a várost három részre szakító nagy német erők ellen. Könyörögnek, hogy adjunk géppuskákat és lőszert. Nem adhatnánk-e nekik még valami segítséget, miután a távolság Olaszországból igen nagy?

1944. augusztus 12.

BIZALMAS ÉS SZEMÉLYES J. V. SZTÁLIN MINISZTERELNÖKTŐL
W. CHURCHILL MINISZTERELNÖK ÚRNAK

1. Mikołajczyk úrral való beszélgetésem után intézkedtem, hogy a Vörös Hadsereg Parancsnoksága nagyobb mértékben dobjon le fegyvereket Varsó körzetében. Ejtőernyős összekötőt is ledobtunk, de a parancsnokság jelentése szerint nem jutott el a megjelölt helyre, mert megölték a németek.

Továbbá, miután tüzetesebben tanulmányoztam a varsói dolgot, meggyőződtem róla, hogy a varsói akció meggondolatlan és szörnyű kaland, amely nagy áldozatokat követel a lakosságtól. Mindez nem történik, ha a szovjet parancsnokságot kezdettől fogva tájékoztatják a varsói akcióról, s ha a lengyelek kapcsolatot tartanak vele.

A kialakult helyzetben a szovjet parancsnokság arra a következtetésre jutott, hogy el kell határolnia magát a varsói kalandtól, mivel sem közvetlenül, sem közvetve nem viselheti a felelősséget a varsói akcióért.

2. Közlését Tito marsallal és Subasics miniszterelnökkel való találkozásáról megkaptam. Köszönöm az értesítést.

3. Nagyon örülök a szövetséges csapatok sikeres dél-franciaországi partraszállásának. Szívből kívánom, hogy minden jól menjen!

1944. augusztus 16.

Forrás: Sztálin üzenetváltása az Egyesült Államok és Nagy-Britannia kormányfőivel 1941–1945. Első kötet, a W. Churchill-lel és C. Attlee-vel folytatott üzenetváltás (1941. július–1945 november). Budapest, 1958. 298–305.

1. Mikor robbant ki a varsói felkelés, és meddig tartott? Milyen távolságra volt Varsótól a felkelés idején a szovjet hadsereg és milyen távolságra az angol–amerikai hadsereg?
2. Mit tudsz a Honi Hadseregről, amely megindította a felkelést? Ki volt a negyedik üzenetben említett Stanislaw Mikołajczyk? Milyen politikai szerepet játszott később?
3. Hogyan jellemezte Sztálin a Honi Hadsereget, és hogyan ítélte meg a varsói felkelést?
4. Hogyan vélekedett a felkelésről Churchill?
5. Vajon mi volt a Sztálin és Churchill között levő véleménykülönbség oka e kérdésben? Vitassátok meg, hogy melyik fél véleménye volt helytálló katonai szempontból! És politikai szempontból?
6. Milyen konfliktusra világítanak rá az üzenetek? Mikor éleződött ki e konfliktus?
7. A felkelők végül is letették a fegyvert. Elemezd, milyen okok vezettek a felkelés bukásához!
8. Milyen egyéb ügyekről váltott szót e két vezető. Megítélésed szerint ezek fontosabbak vagy kevésbé fontosak voltak, mint a varsói felkelés?

13. DE GAULLE PÁRIZS FELSZABADÍTÁSÁNAK KÉRDÉSÉRŐL (1944. AUGUSZTUS 25.)

Eisenhower⁹, miután a szövetséges haderők ragyogó sikereit illetően dicséreteimet végighallgatta, felvázolta a helyzetet. A 3. Patton-hadsereg a Bradley-hadtesttel az élén folytatja az ellenség üldözését, és két hadoszlopra válva átkelni készül a Szajrán. Az egyik, Párizstól északra, elérte Mantes-ot. A másik délen Melunbe érkezett. Patton¹⁰ mögött Hodges¹¹ tábornok, az I. amerikai hadsereg parancsnoka újracsoportosítja erőit, miután Orne megyében a terep megtisztításával végeztek. Bradleytől balra a Montgomery¹² parancsnoksága alatt levő hadseregcsoport, leküzdve a németek szívós ellenállását, lassan halad előre Rouen felé. De jobbra fedezetlen a terület, s Eisenhower sem akarja, hogy Patton előrküldje hadseregét Lotharingia felé, olyan messzire, amennyire csak a benzinutánpótlás lehetővé teszi. Később a déli irányból érkező de Lattre- és Patch-hadsereg bekapcsolódik az akcióba. A főparancsnok tervét teljesen lo-

⁹ Eisenhower, Dwight David (1890–1969): amerikai tábornok. 1942-ben ő vezényelte a szövetségesek észak-afrikai partraszállását, majd 1944-ben az Európában harcoló szövetséges erők főparancsnokaként a normandiai partraszállást is. 1953–1961 között az USA (republikánus párti) elnöke.

¹⁰ Patton, George Smith (1885–1945): amerikai tábornok, jelentős páncélosstratégia a második világháborúban. Részt vett a kelet-afrikai harcokban, 1943-ban partra szállt Szicíliaiban, 1944–1945-ben az Egyesült Államok 3. hadseregének parancsnoka Franciaországban és Dél-Németországban.

¹¹ Courtney Hodges (1887–1966): amerikai katonatiszt, közlegényből lett tábornok. 1944 augusztusától az USA I. hadseregének parancsnoka az európai hadműveleti területen.

¹² Montgomery, Bernard Law (1887–1976): brit marsall. A második világháborúban a brit hadsereg parancsnoka 1942–1943-ban az el-alamein-i offenzívánál, a szicíliai partraszálláskor, az itáliai harcokban, illetve ő vezette a szövetségeseket a normandiai partraszállásnál (1944). 1945–1946-ban a brit megszálló csapatok parancsnoka Németországban, 1951–1958 között a NATO-erők helyettes parancsnoka.